

!họpụta

Ndi okenye

&

Ndi ọzuzu aturu

Ihọpụta ndị okenye/Ndị ọzụzụ atụrụ

Ọ bụrụ na ọgbakọ enweghị ndị okenye, ndị ndú ndị na-agbapụ agbapụ ma ọ bụ ndị nkwusa ga-agwa ọgbakọ ka ha tọrọ ndị ikom ha chere na ha ruru eru ibụ ndị okenye ha. A na-enyezi ndị mmadụ ndị chọrọ iwere ọrụ ime mmụọ a n'ihu ọgbakọ n'ozuzu ha maka nkwado ha.

Maka ụka nwere ndị okenye, ndị a bụ ụzọ ụfọdụ nke ụka dị iche iche na-eji. Enwere ike inwe ụzọ ndị ọzọ achọpụtaghị.

1. Ndị okenye nọ ugbu a na-ahọrọ nwoke ma ọ bụ nwoke ma rịọ ọgbakọ maka nkwado ha.
2. Ndị okenye na-agwa ọgbakọ na onye ọ bụla chọrọ ibụ okenye ma na-ewere na ya ruru eru kwesiri ime ka ọgbakọ mara. Ọ bụrụ na ọgbakọ ekweta na ya ruru eru ọ ga-abụ okenye.
3. A na-ariọ ụka ka ha nyefee aha ndị nwoke ka ha bụrụ ndị okenye. A na-akpoturu ndị ikom a ka ha mara ma hà chọrọ iru ọrụ okenye, ọ bụrụ na a na-ewere ha na ha ruru eru ibụ ndị okenye.
4. Ndị okenye na-agwa ọgbakọ ka ha nyefee aha ndị ikom ha chere na ha ruru eru ije ozi. Ndị okenye horozie ndị ikom n'ime ndepụta a ma gwa ọgbakọ ka ha kwenye inye ha izu abụọ iji dozie ihe iseokwu ọ bụla e nwere maka iru eru.
5. Eyenete emi oyomde ndidi ebiowo obup mbiowo emi mmê enye ekeme ndidi ebiowo.
  - a. Ha kwenyere wee ghọọ okenye ma ọ bụ
  - b. Ha kwetara ma na-achọ nkwado nke chọchị.
6. Ndị okenye na-ahọpụta ndị na-abughị ndị okenye ka ha bụrụ ndị ga-enyere aka n'usoro nhọpụta ma mata ha nọ n'ọgbakọ. A na-ariọ ndị otu ka ha nyefee aha ndị nwoke ha chere na ha ruru eru ibụ ndị okenye n'aka onye nhazi. Ndị nhazi ahụ ga-ezute nwoke ọ bụla iji mara ma ọ na-ewere na ya ruru eru n'Akwụkwọ Nsọ nakwa ma ọ ga-achọ iru ọrụ okenye. Ọ bụrụ na ha chọrọ, a na-enye ha otu Ọrụ Onye Ọzụzụ Atụrụ ka ha mụọ (ụfọdụ ụka na-atụle nkuzi gbasara ndị ọzụzụ atụrụ na ọrụ ha zuru oke). Ọ bụrụ na mgbe omumụ ihe otu izu gasiri, ndị ikom ahụ kwekorịtara n'ọrụ ahụ e depụtara n'ọrụ nke Onye Ọzụzụ Atụrụ, ndị nduzi ahụ ga-akpọga ha n'ọgbakọ ma chọọ ihu oma ha. Ndị otu ga-enwe izu abụọ iji dozie nsogbu ntozu ọ bụla. Ndị otu nwere nsogbu kwesiri igakwuru onye a na-atụle ka o dozie okwu. Ọ bụrụ na edozighi nsogbu ha ga-akpoturu onye nhazi maka enyemaka. A ga-ahọpụta ndị ikom na-enweghị nsogbu ndị a na-edozibeghị ka ha bụrụ ndị okenye.

Okwu onye nchikọta akukọ: Ihe ndị a dị n'elu bụ ihe atụ ole na ole nke ụzọ e ji ahọpụta ndị okenye. Ụzọ ọkacha mmasị nke onye nchikọta akukọ bụ usoro nke metụtara ọgbakọ dum na-etinyeghi aka na ndị okenye ugbu a. Otu yiri usoro isii.

Ọrụ Onye Ọzụzụ Atụrụ

“O nyere ụfọdụ ndị [dị ka] ndị ozi, na (Greek dé) 1 ụfọdụ [dị ka] amụma na (dé) ụfọdụ [dị ka] amụma, na (dé) ụfọdụ [dị ka] ndị na-ekwusa ozi ọma, na (dé) ụfọdụ [dị ka] ndị ọzụzụ atụrụ na (Grik kai) 1 ozizi imezu ndị nsọ, maka ọrụ nke ije ozi, maka iwuli elu nke ahụ nke Kraịst niile, ka anyị wee nweta ịdị n'otu nke okwukwe nke Kraịst. nke Chineke, rue nwoke zuru okè, rue ọtụtù ịdị ogologo nke njupụta nke Kraịst, ka anyị wee ghara ịbụ ụmụ ọhụrụ, ndị ifufe ozizi ọ bụla na-enughari ma na-ebuli ya, n'ichegbu mmadụ, n'aghughọ, ruo n'ike iduhie, na, n'ịbụ ndị ezi-okwu n'ihunanya, anyị nwere ike ịba ụba n'ebe Onye ahụ nọ, bụ onye e ji n'aka, bụ onye bụ isi nke Kraịst, bụ onye e ji n'aka, na-ekekọta ihe niile nkwonkwo, dị ka ịrụ ọrụ n'ihe ọtụtù nke akukọ nke ọ bụla n'otu n'otu si dij, mmụba nke ahụ na-eme ka ewuliri onwe ya elu n'ihunanya.” Ndị Efesọs 4:11-16.

¹Okwu Grik (dé) nke asughariri dika “na” putara ikewapu okwu ma obu akpaokwu abuo ebe okwu Grik (kai) nke asughariri dika “na” putara ijiko okwu ma obu nkebiokwu abuo. Ya mere, nsughari ka mma gaara abụ na-akuziri ndị ọzụzụ atụrụ (ma ọ bụ na-akuziri ndị pastọ na nsughari Bible ụfọdụ).

N'oge ahụ Pọl degaara ndị Efesọs akwukwo, ọ ga-abụ na ha ghọtara nke ahụ

- a) Ọrụ nke ndị ozi bụ ka ha na-ahụ Kraịst mgbe ọ nọ n'ụwa,
- b) Ọrụ nke ndị amụma bụ ikwusa ozi ha natara n'aka Chineke;
- c) Ọrụ nke ndị na-ekwusa ozi ọma (Greek evangelista heralds, ndị nkwsa nke nzọpụta) bụ ikwusa ozi ọma nke mgbaghara site n'àjà mgbapụta Kraịst.
- d) Ọrụ ma ọ bụ ọrụ nke ndị ọzụzụ atụrụ/ụkọchukwu bụ “iji kwado ndị nsọ maka ọrụ ozi, maka iwuli ahụ nke Kraịst elu, ruo mgbe anyị niile ga-enweta ịdị n'otu nke okwukwe na nke ọmụma nke Ọkpara Chineke, ruo n'ịbụ nwoke tozuru okè, ruo n'ókè nke njupụta nke Kraịst; ka anyị ghara ịbụkwa ụmuntakiri, ndị e ji aghughọ na-ebughari, site n'aghughọ nke ndị mmadụ na-ebughari, site n'aghughọ nke mmadụ na-ebughari na imeghari ihe nile ha na-eme. n'aghughọ aghughọ, kama, n'ikwu eziokwu n'ihunanya, anyị kwesiri itolite n'uzọ niile n'ime onye ahụ bụ isi, banye n'ime Kraịst, bụ onye sitere na ya jikọta ahụ dum ma jikọta ya site na nkwonkwo ọ bụla e ji enye ya, mgbe akukọ ọ bụla na-arụ ọrụ nke ọma, na-eto eto ma na-ewuli onwe ya elu n'ihunanya.

Nchịkọta nke ọrụ ndị ọzụzụ atụrụ:

- a. Kuzie, nye nri, kwado ma weta ntozu okè.
- b. Na-agba ume, nye ndụmọdụ, wulite ma wusie ike.
- c. Kwalite ịdị n'otu na ịdị n'otu.
- d. Na-akasi ndị na-adighị ike na ndị na-arịa ọrịa obi n'uzọ anyị ahụ.
- e. Chọọ ma weghachi ndị kpafuru akpafu ma ọ bụ na-akpafu.
- f. Kpee ekpere maka onwe gi, ụmụna nọ n'okpuru nlekọta ha, ma ndị na-abughị ndị Kraịst.
- g. dọọ ụmụna aka ná ntị banyere ihe egwu na-ezo n'uzọ ndụ.
- h. Kwadebe ndị nsọ Chineke maka ọrụ ije ozi, (gosi & gwa).
- i. Kpemie ndị ozizi ụgha na ozizi ụgha ha; dị ka:
  - 1) Onye na-agọnarị Kraịst bụ Chineke n'ime ahụ mmadụ.
  - 2) A na-azọpụta mmadụ na-ejighị ọbara Kraịst sachaa ya.
  - 3) A na-enweta nzọpụta site n'ihe mmadụ na-arụzu.

(1 Timoti 3:2-7; Taijtos 1:6-11; 1 Pita 5:2-4; Ọrụ: 20:28-30; Ndị Efesos 4:11-15; Ezikiel 34:2-5; 1 Ndị Tesalonajika 5:12-14; Jemes 5:14 na Luk 15:3)

Pọl dere na 1 Tim 3:1-7 na Taijtos 1 na ka mmadụ wee na-arụ ọrụ ọzụzụ atụrụ ha kwesiri inwe àgwà ụfọdụ. “Nke a bụ okwu kwesiri ntụkwasi obi: Ọ bụrụ na onye ọ bụla atụkwasi obi ya ịbụ onye nlekọta², ọ na-achosi ike ọrụ dị ebube³.

“Onye Nlebaanya”² – ụfọdụ Akwụkwọ Nsọ atugharịwohie okwu Grik bụ episkopés ka “ụlọ ọrụ bishọp.” Bishọp bụ aha maka ndị ọrụ gọmentị dị iche iche, emesia jiri ya mee ọkwa n'otu ndị Katolik na ndị Angelicin (etymonline.com). Okwu ahụ bụ “ụlọ ọrụ” adighi n'ihe odide Grik. Okwu Grik episkopés putara onye nche, sentinel, na onye nlekọta (ya mere onye nlekọta). N'akwụkwọ nsọ Grik nke Akwụkwọ Nsọ bụ omume nke Chineke na-eleba anya wee na-enyocha ụzọ, omume, na agwa mmadụ, iji kpee okè ha n'otu aka ahụ, ma ọ bụ ọñụ ma ọ bụ mwute; nyocha, nyocha, nleta mgbe ọ ga-enyocha mkpụrụ obi mmadụ; ya bu, n'oge ikpe Chineke. (nke Thayer)

Ọrụ ọma³ - ọrụ bụ ọrụ, ma ọ bụ ọrụ, ọ bughị ụlọ ọrụ. O sitere na okwu Grik érgou nke putara omume, omume, ma obu ihe emere.

Ọ bụrụ na a na-ele ihe a na-akpokari iru eru anya dị ka “àgwà” ma ọ bụ ngwá ọrụ iji ruzuo ọrụ izi ihe, ọzụzụ, na ichebe, mgbe ahụ n'ọnodu ụfọdụ, ha na-enweta ihe dị iche.

1 Timoti 3 na Taijtos 1. Nghọta onye edemede

jidesie ozi Kraịst ike	kraịst na nkuzi nke ndi ozi Ya
n'elu nkocha	emegheghi ikato
aha oma, enweghi uta	aha oma na ndi si mba ozọ
di nke otu nwunye	Ọ bughị otu nwanyi, ọ bughị ka luru nwunye ya enyeghi akwukwo igba alukwaghim
obi iru ala, onye nwere uche	na-eji ezi uche eme ihe
njide onwe onye	ido aka na nti, ọ bughị a ruru egbe ala
nkwanye ugwu	n'usoro, omume oma
onye obia	na-egbo mkpa nke ndi ozọ
ike ikuziri 4	ike na-ekwurita okwu
enyeghi inubiga mmanya okè	anaghi anubiga mmanya okè, ọ dighi ogu
ọ bughị onye okpo (na-eme ihe ike)	ọ bughị ogu ma ọ bu iwe oku
nwayo	obioma na ichebara ndi ozọ echiche
ọ bughị esemokwu	ọ bughị esemokwu - "Nghota m sitere Bible" nke putara na nke gi abughị
ọ bughị anyaukwu	adighi ebute ihe onwunwe uzọ
jikwaa ezinulo nke ya	Ezinulo na-ebi n'ime ego ọ bughị mmefu ego
abula onye ntoghata nso nso a	kwesiri iche onwunwa ihu di ka Ndi Kraịst

Nwere ike ikuzi 4 – a sughariri ya site na okwu Grik didakitkos nke putara nkuzi, nka n'ime nkuzi. Akwukwo Nso nke King James sughariri nke a ka ọ dabara nke putara mgbe ahụ dikainwe agwa ndi di mkpa iji kuzie.

E ji okwu Grik ato mata oru ozuzu aturu.

Ndi okenye(Greek presbuteros) - okwu na-egosi agadi, okenye nwoke.

Onye nlekota / onye nche / onye nlekota / sentinel(Greek eepiskopeés) - onye na-eme ka ndi ozọ mara ihe ize ndu na-echere, na-eche nche, na-eche nche, na-enyocha, na-egbo mkpa ha ma na-akuzi ihe. (Thayer)

Ndi ozuzu aturu(Poimen Greek - onye na-enye nri na onye na-echebe megide ihe egwu.

Ebe ọ bu na ndi okenye ga-abu ndi ikom tozuru okè, na-enwe ezi ihe omuma banyere uche Chineke maka nzuko ya, ma di njikere ibute odimma nke ndi Ya uzọ n'odimma nke ya, o kwesiri iputa ihè na ọ bu oru ihunanya, ọ bughị okwa a ga-ejuputa ma ọ bu onodu ugwu.

Okenye/onye ozuzu aturu/onye nlekota/onye nche/onye nlekota nke Akwukwo Nso kwesiri inwe:

- a. Gi na Chineke na Ndi Kraịst no n'ogbakọ ya na-enwe mmekorita chiri anya.

- b. Ezi ihe omuma na nghota nke nkuzi nke Kraist na ndi ozi ya iji kwado Ndi Kraist maka ozi ha nke ijere Chineke ozi site n'ime uche Ya na iweta ha tozuo okè n'ime odidi nke Chineke.
- c. Ikike imata nkuzi ugha na inye ohere maka ndi no n'okpuru nlekota ha imuta, mata na nweta ikike igbagha ozizi di otu ahụ. Di ka ihe atụ, n'oge ha, ozizi juru ebe nile bu anụ ahụ nile di njo. Jizos agaraghị anọ n'anụ ahụ ojoo nke mmadu; ya mere, O bu naanị egwu - Gnosticism.
- d. Ihe omuma nke odiche di n'etiti nghota/echiche na nkuzi ugha.
- e. Ikike idu ndu na-enweghi imanye echiche ha na ndi ozo. Ekwesiri ikowa echiche ndi mmadu ma o bu nke onwe - maka nkwurita okwu n'ezoghi onu, mana o dighi mgbe a ga-eweputa ule nke mkpakorita maka site n'ime otu ahụ a ga-eweputa ukpuru.
- f. Nghota doro anya nke ngwa oru ime mmuo ndi di mkpa maka iru oru ozuzu aturu na nka ha ji eme ihe iji chebe ndi no n'okpuru nlekota ya, idu Ndi Kraist ibe ha gaa nri ime mmuo, iji tozuo ha n'oyi Kraist, na iji chebe ha puo n'aka ndi na-eri anu ime mmuo.
- g. Ha abughi otu na-eme mkpebi di ka nke ahụ e debere maka ogbako dum.

Pol dere mgbe ndi Juu na ndi Rom na-akpagbu Ndi Kraist. Ya mere, ndi na-achọ oru izu aturu di njikere itinye ndu ha n'ihe ize ndu iji chebe umunna ha. Odimma ime mmuo nke umunna di mkpa karia anu ahụ ya. O bughi onodu nsopuru, ike, ma o bu ugwu kama o bu oru di ize ndu nke chorọ:

1. Ochicho ichebe umunne gi o burugodi na o na-efu ndu ya.
2. Nwere ike ikuzi putara, ikwukorita nkuzi na nchegbu ha nke oma (site na okwu Grik didaktikos putara nka na nkuzi -Thayer).
3. Ndidi - ghara ife efe n'aka ma o bu na-adi ngwa ikpe ikpe.
4. Omiko, ihunanya na igbaghara.
5. Mmekorita chiri anya na ihe mgbu, iru uju na mgba nke ndi Chineke.
6. Ndi ezi omume, o bughi ndi na-eme aghughu.

Ido aka na nti Chineke nyere Ezikiel metutara ndi ozuzu aturu n'Alaeze ime mmuo Ya.

"Okwu Jehova wee ruo m nti, si: (Ezikiel) "Nwa nke mmadu, buo amuma megide ndi ozuzu aturu Izrel (ndi isi ha); buo amuma, si ha: 'Nke a bu ihe Okaaka Onyenwe anyi Jehova kwuru: "Ahuhu ga-adiri ndi ozuzu aturu Izrel ndi na-elekota naanị onwe ha! O bughi ndi-ozuzu-aturu, o bughi ha gelekota igwe aturu? Unu neri uzuzu, yi uwe aji-anu, nebu kwa anu oma, ma unu eleghi anya igwe ewu na aturu. ! nweghi

- a. mere ka ndi na-adighi ike sie ike
- b. gwoo ndi oria
- c. kechie ndi meruru ahụ.

- d. kpoghachitere ndi kpafuru akpafu
- e. choo ndi furu efu.”

Nke a o buhi oru ma o bu oru ndi ozuzu aturu nke agba ohuru kwesiri iru?